

Irsk Manualpædagogik – et kig ind i fremtiden, eller....?

Af Karen Prins

De farvestrålende ringbind er lagt frem til skue på det store mødebord. Sammen med flyers med samme logo og designskalaer fortæller overskifterne os, at her er Doodle Den, Healthy Kids, Mate Tricks etc. alt sammen titler på programmer, der er iværksat af Children's Development Initiative(CDI) i Tallaght, et af Dublins fattige forstads kvarterer, for at støtte udsatte børn i at komme i skole, lære noget mere, få venner osv.. Jeg deltager i præsentationen af disse programmer som en del af et studiebesøg for uddannelseseksperter under EU's program for Livslang Læring, arrangeret af Cedefop¹, med temaet *Education and Community – working together in partnership*.

Jeg bladrer i de tykke ringbind og kommer således igennem indledninger, formålsbeskrivelser, baggrundsanalyser mm. og når efterhånden frem til beskrivelsen af selve Doodle Den programmet, et alfabetiseringsprogram for børn fra bogligt og socialt udsatte familier. Her står måned for måned, dag for dag og time for time, hvordan programmet skal udføres, på en sådan måde at den, der skal gøre det, hele tiden ved, hvad der forventes, og hvordan det skal gøres. Der er altså tale om en manual for alfabetiseringsstøtte. I mens forklarer CDI's leder Marian Quinn om programmerne og fremhæver resultaterne; at der nu er flere børn, der kommer i skole, flere der rækker hånden op osv. En af grundene til programmernes succes, fortælles det, er det store stykke arbejde, der er lagt i at instruere lærerne i at bruge manualerne på den samme måde på de deltagende skoler fordi, som Marian siger: *"Det kan jo ikke nytte noget, at den ene lærer underviser efter programmet på sin måde i den ene skole, og en anden lærer gør det på en anden måde i en anden skole, så kan vi jo ikke sammenligne resultaterne og dermed vurdere programmets succes. Vi har måttet sikre os at lærerne gjorde det på samme måde"*. Hun omtaler lærernes arbejde som *deliver the program*, eller *deliver services*, der bedst lader sig oversætte til dansk som levere programmet eller aflevere undervisning. Metoderne er udviklet med hjælp fra amerikanske konsulenter med mange års erfaring i manualisering af pædagogikken. Marian lader også forstå, at en af startvanskelighederne, udover at få lærerne til at bruge manualen på den samme måde, også har været at overbevise nogen af lærerne om nødvendigheden af deres deltagelse i projektet, og *"det er jo irriterende, you know"*, siger hun indforstået til os tilhørere, *"med den slags, der altid vil stikke en kæp i hjulet på forskning og udvikling"*. Og jo, det kender vi godt herhjemme fra, hvor man, hvis man forholder sig kritisk, risikerer ikke at blive taget alvorlig som dialogpartner, men at blive udskældt for at være rundkredspædagog, fremskridtsfjendsk, imod faglighed; Alt sammen nye bandeord i en neoliberal skoletid.

Mødet finder sted i et smukt nybygget børnecenter midt i trist betonslum fra fejlslagen boligplanlægning i 60'erne. Der er store ateliervinduer, højt til loftet og kunst på væggene. Pengene til centret og de smukke manualer kommer bla. fra et 15 mio Euro bidrag fra en amerikansk velgørerenheds organisation. Mange penge at arbejde med i et lokalområde, ikke mindst i Irland, hvor den sociale nød og fattigdom er anderledes håndgribelig end i Danmark. Godt nok kræver donor at centret anvender Randomised Control Trials(RCT) som metode til at undersøge programmets evidens, hvilket i denne sammenhæng vil sige, at man har identificeret 30 børn med

behov for særlig alfabetiseringsindsats og tilfældigt udvælger 15 børn, som man så giver det særlige program. Alle børn testes inden programmet iværksættes, midtvejs og til sidst, og på den måde får man så mulighed for at sammenligne indlæringsresultaterne mellem de børn, der har modtaget programmet, og de der ikke har.

Jeg afstår fra yderligere debat om det, for mig at se, etisk uforsvarlige i at lade være med til at tilbyde børn ekstra undervisning, selvom man har identificeret deres behov, blot for at kunne bruge dem som kontrolgruppe. Ligesom jeg afstår fra den ellers oplagte diskussion om begrænsningerne ved at overføre naturvidenskabens videnskabsidealer til samfunds – og humanvidenskaben. Der er jo en lang række andre forhold, der spiller ind på børns læreprocesser end hvilket alfabetiserings støtteprogram, de modtager, forhold som intelligens, følelser, familieforhold, kammeratskabsrelationer, relationen til læreren, sundhedstilstand osv. Hverken kontrolgruppen eller den tilfældigt udvalgte gruppe børn udgør derfor en ensartet og dermed sammenlignelig størrelse, hvilket gør udsigelseskraften af den såkaldt evidensbaserede undersøgelse ret begrænset. Men, man er vel på studiebesøg, på høflig udveksling, og man kritiserer ikke sin vært, eller gør sig bedrevidende, slet ikke når man kommer fra Danmark, der, erfarer jeg gang på gang, er helt udenfor kategori i positiv forstand, når det kommer til at sammenligne vilkår, udfordringer, historie, ressourcer og traditioner i uddannelsessystemet; Gratis offentlig uddannelse til og med universitetsniveau, SU, veludbygget daginstitutionssktor med mulighed for nedsat brugerbetaling for lavindkomstgrupper, samt ikke mindst en velfærdsstat, der i international sammenligning tager sig af udsatte børn og familier i udstrakt grad. Det er jo ikke det samme som, at der ikke er masser af udfordringer og plads til forbedringer, men af en noget anden karakter end i Grækenland, Rumænien eller Irland. Ligeledes er den pædagogiske tradition i kategori for sig selv: Det helhedsorienterede barnesyn, ligestillingen, leg som integreret element i læring, skolen som en integreret del af lokalsamfundet, og frem for alt anerkendelsen af eleven som et selvstændigt individ, der har krav på at blive inddraget og taget alvorligt. På nogen punkter måske faktisk i verdensklasse.

Endnu, kunne man tilføje.

For måske har jeg ikke kun kigget ind i fortiden, og gang på gang fået fortalt af mine europæiske kolleger at Danmark er et fremskridtsland på det uddannelsesmæssige område; Et sted man kigger hen, og drømmer om at kunne efterligne. Måske har jeg også kigget ind i fremtiden. En fremtid, der ligger fint i forlængelse af den udvikling som uddannelsessystemet og ikke mindst Folkeskolen i Danmark har gennemgået de sidste år. En udvikling, der har budt på stigende fokusering på faglighed, forstået som målbar fagfaglighed, indførsel af nationale tests, månedlige og nogen steder ugentlige prøver af elevernes færdigheder i en lang række fag, nationale sammenligninger af færdigheder, offentliggørelser af afgangskarakterer fra skolerne, udførlige årsplaner, fagmål, individuelle elevplaner osv. En udvikling, der betyder at lærerne bruger en masse tid på at efterleve en lang række ydre krav, på at skrive planer, sikre gennemførelsen af dem, måle elevernes indlæring, sammenligne resultater osv., samt med at planlægge særlige foranstaltninger for de elever, der ikke performer gennemsnitligt osv. Der bliver mindre overskud til at reflektere

over hvordan man opdrager til frihed og folkestyre, eller hvorfor eleverne skal kende de litterære værker. Næh, litteraturen skal læses fordi det står i planen, og man skal kunne det til eksamen.

Og jeg spørger mig selv: Ligger manualpædagogikken, donorafhængighed og RCT mm. mon og lurer rundt om hjørnet, som det næste led i en tiltagende offentlig styring og markedsføring af folkeskolen? Når regeringens vision for folkeskolen er en top 5 placering i internationale målinger, og tests beskrives som vejen frem af undervisningsministeren?

Ikke fordi planer, tests og evalueringer eller manualer og RCT i sig selv nødvendigvis er bekymrende. Som konkrete værktøjer til at styre og undersøge visse former for målbare færdigheder kan det være glimrende metoder. Min bekymring går på det, det gør ved pædagogikken og relationen til børnene. Når pædagogik bliver til undervisningsaflevering af manualiserede programmer, hvor det vigtigste ikke længere er at tage udgangspunkt i børnenes motivation, inddrage dem i undervisningen og tilrettelægge den sådan, at den udfordrer de konkrete børn mest muligt, men at levere varen på samme måde som læreren i klasseværelset på naboskolen, ja, så flytter barnesynet sig væk fra barnet og ind i manualen. Barnet bliver ikke længere et menneske i en dannelsesproces, men et objekt, der kan modelleres efter bestemte anvisninger. Derudover mister læreren sin dømmekraft og sit individuelle spillerum og reduceres til en, der er god til at følge anvisninger og formidle dem videre. Og vigtigere endnu, glemmer måske at spørge sig selv, hvad det er han egentlig vil med sin undervisning, hvad det er for et under han gerne vil vise til eleverne, og forfalder til bare at undervise eller værre endnu, til at aflevere programmer. Min bekymring går på, at mål-opfyldelse og planoverholdelse bliver til kvalitet i sig selv. Og når det gør det, ja så stiger efterspørgslen efter planer, der er mere og mere velbeskrevne og detaljerede og frem for alt på en sådan måde, at det bliver nemt at måle om eleven har lært det eller ikke lært det. Det kan lette arbejdspresset i folkeskolen, især når der er så meget man skal. Problemet er jo bare, at der er så utroligt meget af det væsentlige i dannelsen af børn og unge, der ikke lader sig indfange i detaljerede manualer. Det spontane, kreative, legende, nysgerrige, analyserende og kritiske reduceres voldsomt, når det bliver omformuleret til målbare indikatorer.

Så kan man lære noget af et studiebesøg i Irland?

For mig blev det anledningen til endnu engang at sige højt:

At vi skal blive ved med at forholde os kritisk til det, der sker med folkeskolen i disse år. At vi desuden må bede vores regering formulere en vision for folkeskolen, der forholder sig til fremtidens samfund i frihed og folkestyre, og til de kompetencer som mennesker får brug for til at opretholde og videreudvikle et samfund i verdensklasse. Det kræver betydeligt mere og andet end at klare sig godt i tests. Spørg bare vores engelske og irske naboer.

Desuden må vi vedvarende spørge om læreren skal være et menneske, der har noget på hjerte og har viden og indsigt som kan bringe de unge udover sig selv? Eller om han skal være en, der sikrer at eleverne optræder bedst muligt til prøver og eksaminer? Er han lykkedes som lærer, når eleverne klarer sig godt? Eller er han en god lærer, når eleverne oplever at de vokser og ser verden i nye perspektiver?

Forfatterpræsentation: Karen Prins, Seminarielæktor i Pædagogik og International koordinator på UCC Frøbel, medlem af Tænk tanken SOPHIA.

ⁱ European Centre for the Development of Vocational Training, under Europa Kommissionen.